

הכרזה על אסונות טבע לפי חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989

הצעה להחלטה

מחליטים:

1. להכריז, מתוקף סמכות הממשלה לפי סעיף 1א(א) לחוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989 (להלן – החוק), לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר, שניתנה לאחר התייעצות עם שרת התחבורה והבטיחות בדרכים, הממונה על השירות המטאורולוגי, ולאחר התייעצות עם שרת האנרגיה, הממונה על השירות ההידרולוגי, על כל אחת מתופעות הטבע שהתרחשו בתאריכים ובאזורים המפורטים בסעיף 2 להצעת ההחלטה, כמסומן במפות אשר מצורפות להצעת החלטה זו כנספח א', כעל אסונות טבע נוכח היקפן, עצמתן ומשכן החריגים.

2. מועדי ואזורי ההכרזה על אסונות טבע:

מועד האירוע	אזור האירוע
10/01/2020 עד 25/12/2019	אזור צפון הארץ לרבות אזור הגליל, אזור הגולן, עמק החולה, אזור הכנרת, עמק יזרעאל, רמות מנשה והכרמל וכן במישור החוף הדרומי, כפי המפורט במפה 3 בהצעת החלטה זו (להלן: "אזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי");
13/03/2020 עד 25/02/2020	אזור הערבה מחצבה ועד יהל; וכן בחר הנגב בחלקו המערבי, המרכזי והדרומי עד גבול מצרים, כפי המפורט במפה 6 בהצעת החלטה זו (להלן: "אזור הערבה והר הנגב").

3. לקבוע, בהתאם לסעיף 1א(ג) לחוק, כי מסגרת התקציב הכולל שתוקצה לשם תשלום הפיצויים בשל הנזקים שנגרמו עקב אסונות הטבע, תהיה בסך 50 מיליון ₪ וזאת לכלל אסונות הטבע שהתרחשו במועדים ובאזורים כפי שפורטו בסעיף 2 להצעת ההחלטה לעיל.

דברי הסבר

רקע כללי

חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989 (להלן – החוק), קובע בסעיף 1א(א) לאמור: "הממשלה תכריז על אסון טבע לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר, שניתנה לאחר התייעצות עם השר הממונה על השירות המטאורולוגי, על השירות ההידרולוגי או על המכון הגאולוגי".

בהתאם לסעיף 2 לחוק, "מי שנגרם לו נזק עקב אסון טבע זכאי לפיצויים מאוצר המדינה לפי חוק זה". "נזק עקב אסון טבע" מוגדר בסעיף 1 לחוק, כ"נזק לתשתית לחקלאות, שכתוצאה ממנו נגרם אבדן הכנסה, והכל עקב תופעת טבע בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך חריג, או עקב הצטברות חריגה של תופעות טבע, אשר האמצעים המקובלים בחקלאות למניעתה ולטיפול בה נתגלו כבלתי יעילים, ואשר הממשלה הכריזה כאמור בסעיף 1א שהוא אסון טבע".

הנכסים שייחשבו כתשתית לחקלאות לעניין החוק פורטו בצו פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות) (קביעת תשתית לחקלאות שלא ניתן לבטחה בהסדר ביטוח נאות), התש"ע-2010.

תהליך ההכרזה על אסון טבע הינו תהליך מדעי וכלכלי מורכב וממושך. תחילתו בתיעוד ובשמאות של נזקי תשתיות לחקלאות, המשכו בחוות דעת מקצועיות מורכבות של השירות ההידרולוגי והשירות המטאורולוגי ותיחום גיאוגרפי של השטח המוגדר מוכה אסון וסופו בהערכת התקציב הכולל הנדרש לפיצוי נפגעי האסון.

לאחר שקוימה התייעצות עם השירות המטאורולוגי ועם השירות ההידרולוגי, עולה כי מדובר באירועים חריגים שגרמו נזקים לנכסי תשתית לחקלאות שפורטו בצו והמוערכים בסכומים אשר צוינו בסעיף 3 להצעת ההחלטה. להלן תיאור האירועים החריגים בגינם נדרשת הממשלה להכריז על אסון טבע:

1. האירוע באזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי:

בעקבות נזקי הצפות לתשתיות חקלאיות בסוף דצמבר 2019 ותחילת ינואר 2020, בחנו השירות המטאורולוגי והשירות ההידרולוגי את חריגות כמויות הגשם ואת חריגות הספיקות ההידרולוגיות בצפון הארץ ובמישור החוף הדרומי בתקופה זו. סף חריגות האירוע נקבע לתקופת חזרה ממוצעת של 18 שנה לפחות (הסתברות שנתית של 5.5%), סף אשר מקובל לעשות בו שימוש לבחינת חריגות בהקשר זה. להלן תמצית הבדיקה מבחינת מטאורולוגית והידרולוגית, בהתאמה:

1.1 מטאורולוגית:

1.1.1 בחינת החריגות בצפון הארץ:

לפי דו"ח השירות המטאורולוגי מיום 07/05/2020 בצפון הארץ ובאזור רמות מנשה ירדו גשמים כמעט ברצף החל מיום 25/12/2019 ועד ליום 10/01/2020 ובפרק זה ירדו באזורים אלה 300 עד 450 מ"מ גשם. בבדיקת חריגות הגשם באזור זה עלו הממצאים הבאים:

א. באזור רמות מנשה ובאזור עכו-נהריה כמויות הגשם היו חריגות לכל פרקי הזמן שנבחנו (יום אחד, 7 ימים, 10 ימים, 16 ימים, 20 ימים ו 30- ימים).

ב. בחלקים אחרים של צפון הארץ היתה חריגות בשטחים נרחבים בחלק מפרקי הזמן שנבדקו (יום אחד, 16 ימים, 20 ימים ו 30- ימים) ובשטחים מצומצמים יותר לפרקי זמן אחרים (7 ו- 10 ימים).

1.1.2 בחינת החריגות במישור החוף הדרומי :

במישור החוף הדרומי ירדו הגשמים בשלושה פרקים עיקריים במהלך התקופה שנבדקה, עם שתי יממות גשומות במיוחד, בתאריכים ה-8 וה-9 בינואר 2020. בדיקת החריגות באזור זה התמקדה בפרקי זמן של יום אחד עד 7 ימים. מבדיקת חריגות הגשם במישור החוף הדרומי עלו הממצאים הבאים :

א. כמויות הגשם שירדו בפרק זמן של יומיים נמצאו חריגות ברצועה שמדרום לאשדוד עד אשקלון ומזרחה אל האזור שבין קרית גת לקרית מלאכי. אזור זה נמצא חריג גם לפרק זמן של יממה אחת בשטח מצומצם יותר.

ב. ביתר פרקי הזמן והמרחב לא נמצאה חריגות על פי הסף שנקבע.

תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת מטאורולוגית מוצג במפה 1 להלן.

מפה 1: תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת מטאורולוגית

אזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי

25/12/2019 עד 10/01/2020

תחום חריג לפי שרותים מטאורולוגיים

מקור: דו"ח השירות המטאורולוגי, שהוגש לשר החקלאות במסגרת ההתייעצות עיבוד: אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

1.2 הידרולוגית:

בהתאם לחוות דעת השירות ההידרולוגי מיום 27/02/2020, חודש ינואר 2020 התאפיין בגאוויות יוצאות דופן, שאירעו בתקופה המתחילה ביום 05/01/2020 והסתיימה ביום ה-10/01/2020, כתוצאה מכמויות גשם חריגות שירדו בעיקר באזורי רמות מנשה, גליל מערבי, גליל עליון, ומישור החוף הדרומי.

1.2.1 בחינת החריגות בצפון הארץ:

חריגות של גאוויות אלה, אשר התרחשו בעיקר באזורי הגליל, נגזרה על פי חוות הדעת מהרצף הבא:

1. כמויות הגשם הגדולות שהיו בצפון הארץ בעשרת הימים שקדמו לאירוע זה (200-250

מ"מ);

2. כמויות גשם יוצאות דופן שירדו ביום 05/01/2020, ושהיו שיא יממתי בעין השופט

(אגן קישון): 144 מ"מ; כמויות חריגות ירדו גם ברמת השופט: 146 מ"מ; בעמיקם

123 מ"מ ובמשמר העמק 120 מ"מ. בעקבות הגשמים החריגים ביום זה הגיעו

הספיקות בנחל געתון ל- 25 מ"ק/שני, ובנחל קישון "שנהנה" מהגשם שירד בעין

השופט: 196 מ"ק/שני. באגן המשנה של הקישון, נחל השופט, נרשמה ספיקת שיא של

19 מ"ק/שני (תקופת חזרה של 56 שנה). מוקד נוסף של גאוויות בולטות היה בנחל דליה

ונחלי מנשה, כאשר בתחנת דליה סמוך לצומת פורידיס, הגיעה הספיקה ל- 124

מ"ק/שני (שיא היסטורי); נחל תנינים: 60 מ"ק/שני (תקופת חזרה של 80 שנה);

3. גל נוסף של גשם שהיה בתקופה שהחלה מיום 08/01/2020 והסתיימה ביום

10/01/2020, יצר אפקט מכפיל של גאוויות, נוכח הרוויות הקרקעות באגני ההיקוות

בצפון כתוצאה מהגשם שניתן באירוע הקודם. אירוע מסוג זה מוגדר במחקר

ההידרולוגי כאירוע גאות מוכפל (Multiple storm event). כתוצאה מאפקט זה,

נוצרו גאוויות גבוהות יותר מהאירוע הקודם אף על פי שכמויות הגשם היו מופחתות

בחלק מהאגנים. בנחל געתון נרשמה ספיקת שיא היסטורית של 33 מ"ק/שני; בנחל

כזיב: 75 מ"ק/שני (תקופת חזרה של 55 שנה). בנחל בית העמק נמדדה ספיקת שיא

היסטורית של 50 מ"ק/שני. נחל קישון שוב גאה כמו באירוע מיום 5/1/2020 כאשר

ספיקת השיא שנרשמה בו: 219 מ"ק/שני. הגשם באגן קישון היה מופחת לעומת

האירוע הקודם מיום 5/1, אך העובדה שמאגר כפר ברוך שנטרל את הספיקות באירוע

הראשון מהשטח במעלה האגן (400 קמ"ר), גלש במהלך אירוע זה, הביאה להגברת

תוספת הנגר מכל שטחי האגן. הגאוויות הני"ל גרמו לאירועי הצפות רבים ברחבי הארץ

שגרמו לנזק בנפש וברכוש. במיוחד נפגעה העיר נהריה, שמסלולו של נחל געתון חוצה

את מרכזה. הצפת נחל דליה בגזרת הכרמל הובילה גם להצפתו וחסימתו של כביש

מס' 2.

גאוויות ראויות לציון באירוע זה היו גם באגן הכנרת: 138 מ"ק/שני בגשר הפקק בנהר הירדן

(הגבוהה ביותר מאז 2013) ו- 177 מ"ק/שני בנחל משושים שברמת הגולן. ספיקת השיא

במשושים התאפשרה בשל מילוי המאגרים ברמת הגולן, ותודות למקדם הנגר הגבוה באגן זה.

1.2.2 בחינת החריגות במישור החוף הדרומי:

אזור נוסף אשר בלט בגאוויות החריגות בתקופה שבין 09/01/2020 ועד 10/01/2020 היה אגן

לכיש (מישור החוף הדרומי), כאשר כתוצאה מגשם יומי של קרוב ל- 100 מ"מ, נרשמו ספיקות

שיא בולטות בכל אגני המושנה שלו. הספיקה בתחנת לכיש הגיעה ל- 450 מ"ק/שנ', הגבוהה ביותר שנרשמה בחתך זה ושניה לספיקת השיא ההיסטורית – 460 מ"ק/שנ' משנת 1992 בחתך הקודם של התחנה.

תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת הידרולוגית מוצג במפה 2 להלן.

מפה 2: תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינה הידרולוגית

אזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי

10/01/2020 ту 25/12/2019

תחום חריג לפי שירותים הידרולוגים

מקור: דו"ח השירות ההידרולוגי, שהוגש לשר החקלאות במסגרת הליך ההתייעצות

עיבוד: אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

1.2 האזור הגיאוגרפי המוצע להכרזה כאזור בו התרחש נזק כתוצאה מאסון טבע:

הנזק לתשתיות חקלאיות יכול להיות תוצאה של סיכון מטאורולוגי או סיכון הידרולוגי או שילוב של שניהם. דהיינו, די בהתרחשות אחד או יותר מהסיכונים, כדי להכריז על אסון טבע. מבחינה סטטיסטית האירוע ההידרולוגי התריג נמצא במתאם חיובי ומובהק עם האירוע

המטאורולוגי. מבחינה מעשית, אין הבדל באם גורם הנזק הוא הצטברות מקומית וחריגה של גשמים, שגרמו לסחף ולשיטפונות או לגאות חריגה בנחלים ואגני הניקוז הסמוכים שגרמה להצפה ושיטפונות, או שילוב של שניהם.

כתוצאה מאיחוד האזור החריג שהוגדר על ידי השירות המטאורולוגי (מפה 1), עם האזור החריג שהוגדר על ידי השירות ההידרולוגי (מפה 2), האזור הגיאוגרפי המוצע להכריז עליו בהצעת החלטה זו כעל אסון טבע הוא האזור המוצג במפה 3 להלן :

מפה 3: האזור הגיאוגרפי המוצע להכריז עליו אסון טבע

אזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי

10/01/2020 עד 25/12/2019

תחום חריג להכרזת אסון טבע

עיבוד : אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

2. האירוע באזור הערבה והר הנגב:

בתקופה שהתחילה ביום 24/02/2020 והסתיימה ביום 25/02/2020 ; וכן בתקופה שהתחילה ביום 12/03/2020 והסתיימה ביום 13/03/2020 ירדו כמויות גדולות של גשם בדרום הארץ. נבדקה החריגות של כמות הגשם המצטברת לשני ימי גשם בכל אחד מהאירועים. להלן תמצית הבדיקה מבחינה מטאורולוגית והידרולוגית, בהתאמה :

2.1 מטאורולוגית:

לפי חוות דעת השירות המטאורולוגי מיום 15/11/2020 אשר בחן את חריגות הגשם באירוע שהתחיל ביום 24/02/2020 והסתיים ביום 25/02/2020; עולים הממצאים הבאים:

- א. כמויות הגשם שירדו בערבה, מאזור חצבה ועד אזור יהל-היו חריגות;
- ב. כמויות הגשם היו חריגות גם בשטחים נרחבים בהר הנגב המרכזי והדרומי;
- ג. כמויות הגשם לא היו חריגות בצפון הערבה וכן בדרומה.

בהתאם לדו"ח ומבדיקת חריגות הגשם באירוע שהתחיל ביום 12/03/2020 והסתיים ביום 13/03/2020 עולים הממצאים הבאים:

- א. כמויות הגשם בכל חלקי הערבה לא היו חריגות;
- ב. כמויות הגשם היו חריגות בחלקו המערבי של הר הנגב המרכזי והדרומי עד גבול מצרים וככל הנראה גם ממערב לו (בתוך סיני).

תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת מטאורולוגית מוצג במפה 4 להלן.

מפה 4: תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת מטאורולוגית

אזור הערבה והר הנגב

24/02/2020 עד 13/03/2020

תיחום חריג לפי שדות מטאורולוגיים

אירועים מיום 24-02-2020 עד 13-03-2020

מקור: דו"ח השירות המטאורולוגי, שהוגש לשר החקלאות במסגרת ההתייעצות
עיבוד: אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

2.2 הידרולוגיה:

בהתאם לדו"ח השירות ההידרולוגי מיום 22/06/2020 שני גלי הגשם שתוארו לעיל, גרמו לגאוויות בנחלים המנקזים את האגנים פארן וחיון: ערוד, ציחור ופארן (אגן פארן), קצב וחיון (אגן חיון). גאוויות נוספות משמעותיות נמדדו גם באגני אילת (נחל תמנע). באזור צפון הערבה וים המלח נמדדו זרימות מופחתות בהרבה לעומת הזרימות שנמדדו בערבה.

- מבדיקת חריגות הגשם באירוע שהתחיל ביום 24/02/2020 והסתיים ביום 25/02/2020; עולים הממצאים הבאים:
למרות שמדידות הגשם מראות כי בגל הגשם הראשון שהתחיל ביום 24/02/2020 והסתיים ביום 25/02/2020, כמויות הגשם היו גדולות יותר, מבחינה הידרולוגית לא נרשמו גאוויות חריגות ועל כן אירוע זה אינו עונה על ההגדרה של אסון טבע;
- מבדיקת חריגות הגשם באירוע שהתחיל ביום 12/03/2020 והסתיים ביום 13/03/2020 עולים הממצאים הבאים:
הגאוויות באגנים פארן וחיון היו נדירות ביותר, וספיקות השיא בחלק מהנחלים שחוצים אותם, עונות על ההגדרה של אסון טבע.
תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינת הידרולוגית מוצג במפה 5 להלן:

מפה 5: תיחום שטחי החריגות לפרקי הזמן שנבחנו מבחינה הידרולוגית

אזור הערבה והר הנגב

12/03/2020 עד 13/03/2020

תיחום חריג לפי שירותים הידרולוגיים

אירועים מיום 24-02-2020 עד 13-03-2020

מקור: דו"ח השירות ההידרולוגי, שהוגש לשר החקלאות במסגרת ההתייעצות
עיבוד: אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

2.3 האזור הגיאוגרפי המוצע להכרזה כאזור בו התרחש נזק כתוצאה מאסון טבע:
האזור החרוג שהוגדר על ידי השירות המטאורולוגי (מפה 4), והאזור החרוג שהוגדר על ידי השירות ההידרולוגי (מפה 5) מוצגים להלן במפה 6 במאחד כאזור ההכרזה לעניין אסון טבע בגין האירועים שהתרחשו מיום 24/02/2020 ועד ליום 13/03/2020:

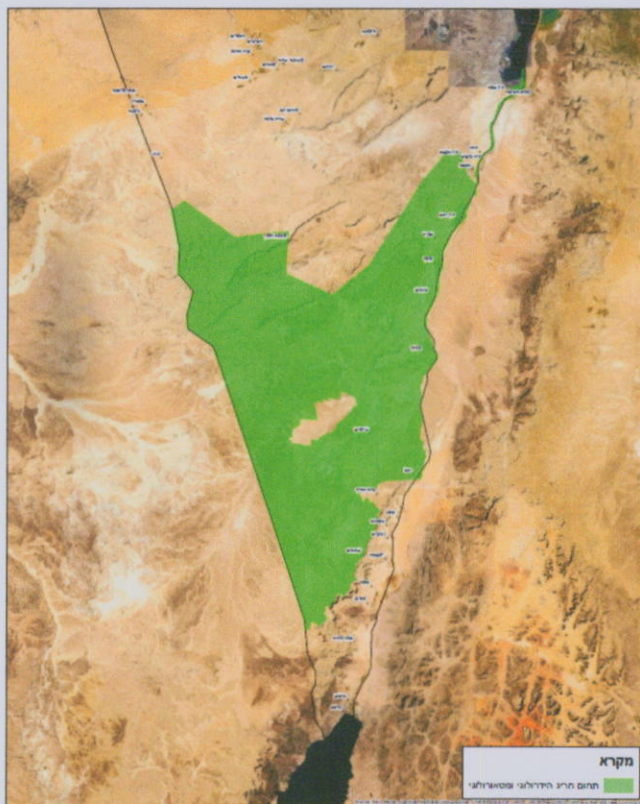
מפה 6: האזור הגיאוגרפי המוצע להכריז עליו כאסון טבע

אזור הערבה והר הנגב

24/02/2020 ועד 13/03/2020

תחום חריג להכרזת אסון טבע

אירועים מיום 24-02-2020 עד 13-03-2020

עיבוד: אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

המסקנה בדבר חריגות האירועים מתבססת על חוות דעת מקצועיות של השירות המטאורולוגי והשירות ההידרולוגי. חוות הדעת מצורפות כנספחים להצעת ההחלטה.
לאור כלל האמור לעיל, ממליץ בזאת שר החקלאות ופיתוח הכפר לממשלה, להכריז על האירועים האמורים, באזורים המפורטים במפות המצורפות להצעת ההחלטה, כאסונות טבע.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

היות שהנזק כבר הוערך בידי עובדי משרד החקלאות שהוכשרו לכך, והערכת הנזקים לא הייתה כרוכה בהוצאות מיוחדות, אין צורך להקצות תקציב נוסף לעניין זה. בהתבסס על הערכת הנזקים שנעשתה על ידי עובדי משרד החקלאות, סכום הפיצויים הכולל שישולם לפי החוק בשל הנזקים עקב אסונות הטבע מוערך ב- 50 מיליון ₪ לכלל האירועים והמועדים שפרוטו בהצעה זו. הפיצויים ישולמו מתקציב ייעודי של משרד החקלאות ופיתוח הכפר שיועמד לצורך כך על ידי אגף התקציבים במשרד האוצר.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

ההצעה אינה צפויה להשפיע על מצבת כח האדם

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ההצעה היא על דעת שר האוצר, שרת האנרגיה ושרת התחבורה והבטיחות בדרכים

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 513 מיום 3.9.2015
החלטת ממשלה מס' 1078 מיום 18.12.2013
החלטת ממשלה מס' 4217 מיום 2.2.2012
החלטת ממשלה מס' 4218 מיום 2.2.2012
החלטת ממשלה מס' 4219 מיום 2.2.2012
החלטת ממשלה מס' 1078 מיום 18.12.2013
החלטת ממשלה מס' 513 מיום 03.09.2015
החלטת ממשלה מס' 2625 מיום 03.05.2017

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת חוות דעת הלשכה המשפטית של משרד החקלאות ופיתוח הכפר

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי;
סיווג משני:
תחום פעולה עיקרי: 02 חברה וכלכלה;

הכרזה על אסונות טבע

לפי חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989

נספח א'

מפה 3: האזור הגיאוגרפי המוצע להכריז עליו אסון טבע

אזור הצפון, רמות מנשה ומישור החוף הדרומי

25/12/2019 עד 10/01/2020

תחום חריג להכרזת אסון טבע

עיבוד : אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

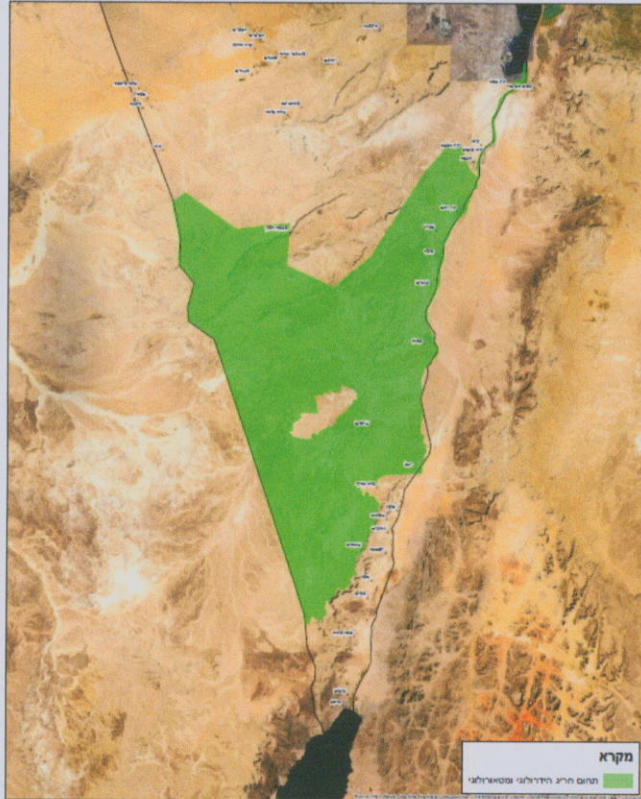
מפה 6: האזור הגיאוגרפי המוצע להכריז עליו כאסון טבע

אזור הערבה והר הנגב

13/03/2020 ועד 24/02/2020

תחום חריג להכרזת אסון טבע

אירועים מיום 24-02-2020 עד 13-03-2020

עיבוד : אגף מערכות מידע – GIS – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

הכרזה על אסונות טבע לפי חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות),
התשמ"ט-1989

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

חוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989 (להלן – "החוק"), קובע בסעיף 1א(א) לאמור: "הממשלה תכריז על אסון טבע לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר, שניתנה לאחר התייעצות עם השר הממונה על השירות המטאורולוגי, על השירות ההידרולוגי או על המכון הגאולוגי".

"נזק עקב אסון טבע" מוגדר בסעיף 1 לחוק כ"נזק לתשתית לחקלאות, שכתוצאה ממנו נגרם אבדן הכנסה, והכל עקב תופעת טבע בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך חריג, או עקב הצטברות חריגה של תופעות טבע, אשר האמצעים המקובלים בחקלאות למניעתה ולטיפול בה נתגלו כבלתי יעילים, ואשר הממשלה הכריזה כאמור בסעיף 1א שהוא אסון טבע". לפי סעיף 2 לחוק, "מי שנגרם לו נזק עקב אסון טבע זכאי לפיצויים מאוצר המדינה לפי חוק זה".

בהתאם לחוות דעת השירות ההידרולוגי מיום 27 בפברואר 2020 בגין נזקי שטפון בתאריכים 5-10/1/2020 ומיום 22 ביוני 2020, בגין נזקי השטפון בערבה, ובהתאם לחוות דעת השירות המטאורולוגי מיום 7 במאי 2020, עבור בחינת החריגות בצפון הארץ ובמישור החוף הדרומי בתאריכים 25/12/19 עד 9/1/2020, עולה כי מדובר בהצטברות של אירועים חריגים במשכם ובעוצמתם, ולפיכך ניתן להכריז עליהם כעל אסון טבע.

מן הראוי לציין בהקשר זה, כי בתוך התקופה המנויה בהצעת החלטת הממשלה ישנם אירועים המוגדרים חריגים, אשר נבדלים ביניהם מבחינת משך התקופה וההסתברות. בהתאם, להצעת ההחלטה מצורפות מפות הקובעות את הפוליגונים של האזורים השונים אשר יוכרו כזכאים לפיצויים בהתאם להצעה.

הנכסים שייחשבו כתשתית לחקלאות לעניין החוק פורטו בצו פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות) (קביעת תשתית לחקלאות שלא ניתן לבטחה בהסדר ביטוח נאות), התש"ע-2010. הערכת הנזקים לתשתית כתוצאה מהאירועים מוערכת בסכום המצוין בסעיף 3 להצעת ההחלטה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

סעיף 1א רבתי לחוק קובע כי על הממשלה לשקול, בין היתר, את הסכום הכולל המשוער שיידרש לשם הערכת הנזקים עקב אסון הטבע ולשם ביצוע הפיצויים, וזאת בנוסף לסכום הפיצויים המשוער הכולל. הפיצויים עצמם כפופים, לפי הוראת סעיף 5א רבתי לחוק, להערכת נזק בידי עובדי משרד החקלאות שהוכשרו לכך, או בידי שמאים שהשרים מינו לעניין זה.

בהתאם להצעת ההחלטה, הנזק הוערך בידי עובדי משרד החקלאות ופיתוח הכפר שהוכשרו לכך והערכת הנזקים לא הייתה כרוכה בהוצאות מיוחדות, ובהתאם לא נדרשת הקצאה של תקציב נוסף לעניין זה.

בהתאם לסעיף 5א(ג) לחוק, הערכת נזק עוד לפני מתן ההכרזה על אסון טבע לפי סעיף 1א כפופה לאישור שר האוצר ואישור שר החקלאות ופיתוח הכפר, כאשר הערכת נזק כאמור תשמש לעניין תשלום פיצויים רק לאחר הכרזה כאמור.

ככלל, השומה נערכת לפני ההכרזה על אסון טבע משום שחולף זמן עד אשר מתקיימות תצפיות ומצטברות ראיות סטטיסטיות לצורך גיבוש חוות דעת שמדובר באירוע שהוא בגדר אסון טבע, ואילו קיימת חשיבות רבה לכך כי השמאים יבקרו בשטח קרוב ככל הניתן למועד התרחשות האירוע, לצורך תיעוד ושיוך הנזקים שנגרמו כתוצאה מהאירוע.

אמנם לא ניתן אישור פורמלי של השרים עובר לעריכת השומות, ברם הצעת ההחלטה היא תוצר של עבודת מטה מקצועית של שמאי משרד החקלאות ופיתוח הכפר, שנערכה בשיתוף עם אגף התקציבים במשרד האוצר, אשר אישר את העמדת המסגרת התקציבית המפורטת בהצעת ההחלטה לתשלום נזקי אסונות הטבע.

בהתאם לאמור, נתנו השרים את הסמכתם להערכת הנזק בטרם קבלת ההכרזה על אסון טבע, וזאת בהתאם לאישור המצורף כנספח א' לחוות הדעת.

התייחסות בהיבטי תקופת בחירות:

הצעת ההחלטה מובאת לאישור הממשלה לאחר שראש הממשלה הודיע, ביום 20/6/2022, על הכוונה לקדם הצעת חוק להתפזרות הכנסת ולאחר שהכנסת אישרה, ביום 22/6/2022, בקריאה טרומית, את הצעת החוק להתפזרות הכנסת ה-24. ככל שהצעת החוק תאושר בשלוש קריאות, הרי שפניה של מדינת ישראל למערכת בחירות.

בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה ולפסיקת בית המשפט העליון, במצב דברים זה יש לאזן בין חובת האיפוק והריסון בעשייה של הממשלה היוצאת לבין הצורך בעשייה ובשמירה על רציפות הפעילות הממשלתית, ובהתאם לכך יש לבחון האם ניתן להביא כעת את הצעת ההחלטה לאישור הממשלה.

מקור היוזמה להחלטת הממשלה הוא בדרג המקצועי, ללא מעורבות של הדרג הפוליטי בעבודת המטה, למעט שלב ההתייעצות עם השרים (כנדרש בחוק). ההצעה מבוססת על תשתית מקצועית ייחודית, אשר גובשה על ידי השירות המטאורולוגי, השירות ההידרולוגי וגורמי המקצוע במשרד החקלאות ופיתוח הכפר. העבודה החלה כבר בראשית שנת 2020. מדובר בתהליך ארוך הכולל תצפיות, איסוף נתונים סטטיסטיים וכן ביקור בשטחים הניזוקים והוצאות דוחות מפורטים על ידי עובדי משרד החקלאות אשר הוכשרו לכך, וכוללים זיהוי וכימות של הנזקים. התהליך הבשיל כבר בשנת 2021 אולם הצעת ההחלטה התעכבה נוכח קיומם של הליכי בחירות והצורך בקיום היועצויות עם השרות החדשות (שרת התחבורה ושרת האנרגיה) בממשלה הנוכחית. כתוצאה מאסונות הטבע נגרמו נזקים רבים לרבות לתשתיות חקלאיות, ציוד חקלאי ומבנים ואובדן הכנסה.

ההצעה כוללת את היקף הפיצוי הכספי עבור הנזקים שנגרמו בעקבות אירועי הטבע המתוארים בהחלטה, ואשר הוערכו על ידי השמאים זה מכבר. העיכוב בקבלת כספי הפיצויים מעכב את השבת המצב בשטח לקדמותו ופוגע במצבם של החקלאים הנסמכים על ענף החקלאות כמקור פרנסתם. לפיכך קיימים דחיפות וכורח אובייקטיביים בביצוע הפעולה במועד זה, שכן הימנעות מביצועה יפגע באינטרס הציבורי.

אין בהחלטה שינוי משמעותי בסדר העדיפות של הפעילות הממשלתית. ההחלטה אינה מתאפיינת ברגישות ציבורית או פוליטית, שכן היא מבוססת על המלצות מוסכמות של כלל גורמי המקצוע במשרדי הממשלה, ועל כן לא סביר להניח שממשלה חדשה תרצה לנקוט בעמדה אחרת בעניין.

בהתאם לתקנות פיצוי נפגעי אסון טבע (קביעת זכאות לפיצויים ושיעורם), תשנ"ב-1991, הוקמה ועדת זכאות מיוחדת לבחינת בקשות לפיצויים לנפגעי אסון טבע, בה חברים ראש תחום נזקי טבע במשרד החקלאות, נציג משרד המשפטים ונציג משרד האוצר. בכפוף לקבלת ההחלטה על ידי הממשלה, תידון וועדת הזכאות בכל אחת מבקשות הפיצוי שתוגשנה ותקבע את היקף הזכאות.

לאור האמור, נראה כי החשש להשפעת שיקולי התמודדות בבחירות או שימוש לרעה בכח השלטוני, הוא נמוך, ועל אף שמתקיימת מידה מסוימת של כבילת שיקול דעתה של הממשלה הבאה, הרי שלאור הצורך החיוני שהוצג כבר בעת הזו ויוכל לקבל מענה במסגרת ההחלטה, אין מניעה משפטית לקדם את ההחלטה המוצעת בעת הזאת.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הלשכות המשפטיות של משרד האוצר ומשרד התחבורה אישרו את הצעת ההחלטה. הצעת ההחלטה הנה על דעת משרד המשפטים.

עמדת היועצת המשפטית של משרד החקלאות ופיתוח הכפר:

בשים לב לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

חתימה

ייעוץ משפטי
תפקיד

עו"ד עדי ארקין בר-און
שם

שרת התחבורה והבטיחות בדרכים

כ"ג סיון תשפ"ב
26 ביוני 2022

ירושלים,

לכבוד
מר עודד פורר
שר החקלאות ופיתוח הכפר
מכובדי,

הנדון: הצעת החלטה להכרזה על אסונות טבע לפי חוק נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989

מכתבך בעניין שבנדון מיום 26.5.22

הריני לאשר בזאת את קיומה של היועצות לעניין הכרזת אסונות טבע במקרים המפורטים במכתבך שבסימוכין, בהתאם להוראת סעיף 1א(א) לחוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989.

בברכה,

חה"כ מרב מיכאלי

שרת התחבורה והבטיחות בדרכים

העתק: המנהלת הכללית, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
המנהל הכללי, משרד החקלאות
היועץ המשפטי (בפועל), משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
היועצת המשפטית, משרד החקלאות
מנהל השירות המטאורולוגי

שרת האנרגיה

כ"ג בסיון התשפ"ב
22 ביוני 2022

לש_140_2022

לכבוד
ח"כ עודד פורר
שר החקלאות ופיתוח הכפר

הנידון: בחינת חריגות אירוע אקלימי כהגדרתו לפי חוק פיצוי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989
סימוכין: מכתבך מיום 26.5.2022

בהמשך לפנייתך שבסימוכין, לרבות חוות הדעת שהתקבלו מהשירות המטאורולוגי והשירות ההידרולוגי, ובהתאם לאמור בחוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989, נראה כי כמויות הגשם שירדו בצפון הארץ, רמות מנשה ובמישור החוף הדרומי בתאריכים 25/12/2019 ועד 10/01/2020, וכן באזור הערבה והר הנגב בתאריכים 13/3/2020 ועד 13/03/2020, מקיימות את התנאים המצביעים על כמויות חריגות.

בכבוד רב,

קארין אלון
שרת האנרגיה

העתק:
מר ליאור שילת – מנכ"ל משרד האנרגיה
גב' נעמה קאופמן- פס, מנכ"לית משרד החקלאות ופיתוח הכפר
מר יחזקאל ליפשיץ, מנהל רשות המים

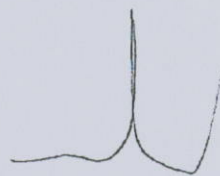
בתוקף סמכותנו לפי סעיף 5א(ג) לחוק פיצוי נפגעי אסון טבע (פיצוי בשל נזקים לתשתיות לחקלאות), התשמ"ט-1989 (להלן – החוק), אנו מאשרים להעריך את הנזקים בעקבות האירועים האקלימיים בתקופה שמיום 25/12/2019 עד ליום 10/01/2020 ואת הנזקים בעקבות האירועים האקלימיים בתקופה שמיום 25/02/2020 עד ליום 13/03/2020 עוד לפני מתן ההכרזה על אסון טבע לפי סעיף 1א לחוק.

בהתאם לסעיף 5א(ג) לחוק, הערכת הנזק כאמור תשמש לעניין תשלום פיצויים רק לאחר הכרזה על אסון טבע לפי סעיף 1א לחוק.

אביגדור ליברמן

שר האוצר

עודד פורר

שר החקלאות ופיתוח הכפר